

DÖL TUTMA SORUNLARINDA HAYVAN SAHİBİNİN YAPMASI GEREKENLER

Birlikle el ele , hayvancılıkta daha ileriye ...

Uğur Büyükyörük
Veteriner Hekim

0248 233 91 41

www.burdurdsyb.org

www.facebook.com/BurdurDSYB

Döl tutmama süt sığırı işletmelerinin en büyük problemidir. İneklerin döl tutmaması durumunda işletmenin zarara uğrayacağı gayet açıktır. Döl tutmama sebepleri içerisinde barınak ve besleme koşulları, kızgınlık tesbiti ve tohumlama zamanı, spermanın uygun şekilde hazırlanması ve uygun yere verilmesi, üreme kanalındaki problemler, rahim iltihapları, ineğin yaşı, vücut kondüsyonu, stres yaratan faktörler, kayıt sistemi ve kullanılan spermanın kalitesi gibi birçok faktör sayılabilir. Bunların çoğu doğrudan doğruya hayvan sahibinin alacağı önlemlerle düzeltilebilecek konulardır.

Yıllar içerisindeki deneyimler ve yapılan çeşitli bilimsel çalışmalar döl tutmama ile besleme koşullarının çok yakın ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Demek ki ineklerin sahipleri tarafından öncelikle dikkat edilmesi gereken konu " uygun besleme"dir. Birbiriyle ilişkili olduğu ilk bakışta görülmesi bile, sıcaklık stresi, vücut kondüsyonu, kızgınlığın "gösterişsiz" geçmesi, rahim iltihapları yine besleme ile ilgilidir.

İnek sahiplerinin döl tutmama problemlerine karşı yapabileceklerinin neler olduğunu sırasıyla ele alalım;

a) Doğumu yaklaşan, ileri gebe inek:

Doğuma 3-4 hafta kala ineğe, doğurduktan sonra süt vermeye başladığında vereceğimiz kalitede yem vermeye, alıştırmaya, başlamamız gerekir. Bu safhada rahim karın boşluğunda çok yer kapladığından iškembeyi baskı altına alır ve inek miktar olarak fazla yem tüketemez. Ancak; içerik olarak zengin yemle beslemeye önem verirsek doğumu takip eden günlerde hızlı zayıflamanın önüne geçebiliriz. Bu dönemde ineği aşırı şişmanlatmamak yerinde olur. Gözle takip ve vücut skorunun tek bir kişi tarafından izlenmesi şarttır. Kalsiyum-Fosfor dengesi rasyonda 1 / 2 den 2 / 1'e kadar değişen değerlerde olmalıdır. Kalsiyumun bu dönemdeki fazlalığı dengeli bozar ve gizli hipokalsemiye sebep olur. Gebeliğin son döneminde " geçiş dönemi rasyonu" dediğimiz enerji, kalsiyum-fosfor bakımından dengeli bir formül uygulanmalı, ayrıca yemlere çinko, selenyum ve E vitamini içeren katkıları katılmalıdır. Özellikle kalsiyum ve selenyum rahim kasılmalarında önemli rol oynayan mineralerdir. Diğer yandan doğum esnasında ineğin yeterince çaba gösterecek enerjisi kendinde bulması gerekir.

b) Doğum Anı:

İneklerde güç doğum yüzde dört-beş, düvelerde ise yüzde dokuz oranında olur. Demek ki doğumların çoğunluğu normaldir. Hayvana gereksiz müdahale yapılmamalı, ıkınması için zaman tanınmalıdır. Müdahaleye karar verilirse temizlik koşullarına uyulmalı ve eldiven takılmalıdır. Doğum yapacak inek, günü yaklaştığında temiz, kuru ve yeterince geniş, diğerlerinden ayrı bir bölmeye alınmış olmalıdır. Doğumdan önce kalsiyum verilmemeli, doğumu takiben ise ağızdan ya da enjeksiyon tarzında kalsiyum takviyeleri yapılmalıdır.

c) Doğum Sonrası:

Doğum sonrası memelere süt inmesi ile birlikte ineğin enerji ihtiyacı en yüksek seviyeye çıkar. Bu dönem tam bir " profesyonel yardım" a ihtiyaç gösteren dönemdir. Yeme katılacak olan acil enerji ön maddeleriyle ineğe yardım etmek yararlı olur. Kalsiyum ve enerjisi eksik inekler son atmakta güçlük çekebilirler. Sonlarını atsalar bile rahimin kendisini toplaması için gerekli kasılmaları tam yapamazlar. Bu durum rahim iltihabının habercisidir.

Doğumu takip eden günler ineklerin hızla zayıfladıkları günlerdir. Zayıflamanın enerjili yemler, uygun yem formülleri ve enerji verici katkılarla en aza indirilmesi gerekir. Hızlı zayıflama, vücut yağlarının erimesi ketosis ve karaciğer yağlanması gibi sonuçlar doğurur. Rahimin temizlenememesi, yumurtalıkların hazırlanamaması ileride döl tutma problemine zemin hazırlar.

İnek sahiplerinin bir başka mücadelesi sıcaklıkla baş etmektir. Barınaktaki

sıcaklık 22 0C nin üzerine çıktığında "sıcaklık stresi" başlar. Daha sık soluyan, kalbi daha çok atan ineğin enerji ihtiyacı artmakla birlikte, inek bu enerjiyi sağlayacak yemi tüketemez. Yeterli enerjiyi alamayan inek ya kızgınlık gösteremez, ya da kızgınlık gösterse bile gebeliği sağlayacak kalitede yumurta üretmez. Hatta dölllenme oluşsa bile rahime yuvalanma zamanında bu stres ile yuvalanma gerçekleşemez. Kısacası; sıcaklık stresi

döl verimini engeller. Yapılacak olan ineği serin tutmaktır. Doğal havalandırma koşulları değerlendirilmeli, yetmediği zamanlarda da mekanik havalandırma ve duşlama sistemleri devreye sokulmalıdır.

İnek sahiplerinin görevlerinden biri de kızgınlık takibidir. İneklerin verimleri arttıkça kızgınlıkta kaldıkları süre kısalmaktadır. Gözle ve yardımcı malzeme ya da aletlerle bu iş en iyi şekilde yapılmalıdır. İneklerin kapalı ahırlarda boynundan bağlı olmaları bir stres faktörüdür. Ayrıca, ineğin boynundan bağlı olması, kızgınlığın en önemli belirtisi olan atlama-durma hareketini de önleyecek, kızgınlık takibini güçleştirecektir.

Güç doğuma sebep olan bir çok etken olmakla birlikte, iki ana etken çok öne çıkmaktadır. Bunlardan birincisi boğa seçimi, ikincisi besleme koşullarıdır. İnek sahipleri tohum seçerken, özellikle düvelerine " güç doğum oranı düşük" olan boğa tohumlarını seçmeli, bunu uygulayıcıdan, üzerinde durarak, istemelidirler. Güç doğumu takip eden problemlerin başında sonun atılamaması ve rahim iltihapları gelir ki, bu işin sonu da döl tutmamaya kadar gider.

İyi kayıt tutulması da hayvan sahiplerinin yapması gereken işlemlerden biridir. Bu kayıtlarda bir önceki doğum, ineğin geçirdiği hastalıklar, kızgınlık aralıkları, ikiz eşliliği, en son yapılan gebelik muayenesi, önceki tohumlamalar ile ilgili bilgiler yer alırsa uygulayıcıya döl tutma problemleri hakkında ışık tutar ve teşhise, dolayısıyla çözüme yardımcı olur.

Söylediklerimizi özetlersek; Döl tutmama sorunları yaşamamak için inek sahiplerinin üzerine düşen görevlerin başında uygun besleme, uygun barınak koşullarının temini, kızgınlığın zamanında tesbiti gelmektedir. Bunlar eksiksiz yapıldıktan sonra veteriner hekimin yardımıyla uygun tohum seçimi ve gerekli aşıların yapılması, gerekli takviyelerin verilmesiyle problemlere çözüm bulunacaktır.

Sağlıklı, bol buzağılar dileriz.

www.burdurdsyb.org

Okuduğunuz için teşekkür ederiz.

*Birlikte el ele,
hayvancılıkta daha ileriye...*

0248 233 91 41

www.facebook.com/BurdurDSYB